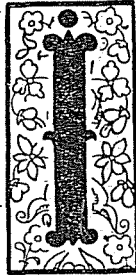

İlâhiyat

**Prof. Muhammed
HAMİDULLAH**
(İslâm Araştırmaları
Enstitüsü, Edebiyat
Fakültesi, İstanbul)

Kur'an

Müslümanların Mukaddes Kitabı (1)

İslâm mukaddes kitabı, bizzat kendisi eş mânâlı bir çok isimlerle adlandırılır. Meselâ «Kur'an» (Peygamber tarafından okunan şey), «Kitabullah» (Allahın emir ve nehiyleri'nin kitabı), Furkan (İyiye kötüden ayırdetme ölçüsü) vs. gibi isimler bu kabildendir.

Kur'an arapça bir kitaptır. Hem de dünya dilleri tarihinde yegâne bir vakıa olan bu lisan, 1400 seneden beri ne kelime hazinesinde ne telaffuzunda ve hattâ ne de yazılışında, bir değişikliğe uğramıştır. Böylece Hz. Muhammed'in kendini dinleyenlere vattığı ve Kur'anın ayetlerini bildirdiği lisanla Rabat'tan Bağdad'a kadar halen bugün radyolarda dinlemekte olduğumuz lisan ve günümüzde nesredilmiş arapça gazete ve kitaplarda okuduğumuz lisan da aynıdır. O halde diyebiliriz ki, Kur'an, hâlâ yaşayan ve kusursuz, anlaşılabilir bir lisanla yazılmıştır. Kur'an-ı Kerim, (Sûre) adı verilen gayr-ı müsavi uzunluklarda, 114 kısımdan meydana gelmiştir. Tevrat ve bir arada dört inciden daha hacimlidir. Kur'an'ın muhtelif Fransızca tercemeleri umumiyetle sık yazılı 600 sahifelik kitaplar halindedir.

EL DEĞMEMİŞLİK

Müslümanlar, Kur'an-ı Kerim'in insanlığa vaaz etsin, bildirsin diye Hz. Muhammed'e vahyedilmiş olan Allah'ın sözü olduğuna inanırlar. Bir Müslümana Peygamberin bu kitabın yazarı olduğunu söylemekten daha büyük bir hakaret olmaz. Zira Hz. Muhammed sadece Kur'an'a kendiliğinden bir şey ilâve etmeyen, bir nakil olup her ne şekilde olursa olsun kendi arzu ve isteğine göre her hangi bir şeyi de ondan çıkarmış, neshetmiş değildir. Durum böyle olunca kendisi nasıl olur da bunun (hâşâ) yazarı olabilir.

Nitekim Kur'an bizzat bu noktaya işaret eder. Eğer bir gayri müslim nezaketli olmak isterse kalem münazaralarında bu hususu hesaba katmak mecburiyetindedir.

Ahmed Yaşar OCAK
(Yük. İslâm Enst.
Son Sınıf Öğr.)

(1) Fransız müslümanlarının neşir organı olan "France-İslâm" adlı derginin, Mart 1967 tarihli 1. sayısından iktibas edilmiş olup Türkçe tercemesi Dr. Salih TUĞ tarafından gözden geçirilmiştir.

MEBDE

İslâm'ın yüce peygamberi Hz. Muhammed M. S. 570 yılında Mekke'de doğdu. 40 yaşına geldiğinde henüz bir ümmî Cebraîl adındaki Melek gelerek Allahın kendis'ni insanlar arasından Peygamber olarak seçtiğini haber verdi. Ayrıca elimizdeki Kur'an'ın 96. suresinin baştan beş ayetlerini teşkil eden ilk ilâhî tebliği de ulaştırdı. Şunu göz önüne getirmek hakikaten heyecan vericidir ki, bir ummiye vahyedilen bu ilk ayetler bütün insanlığa has ilim ve hislerin birer kaynağı olarak sadece KALEM'in övülmesine hasır ve tahsis edilmiştir. Hz. Peygamber 632 yılına kadar daha 23 sene hayatta kaldı. Bütün bu seneler zarfında aynı şekilde Cebraîl adlı Melek vasıtasıyla zaman zaman gelen sair âyetleri de tebellüğ etti. Bu âyetler maddî olsun mânevî olsun anane, hukuk, ahlâk gibi herkesin kendine dersler çıkardığı insanın muhtaç olduğu her hususta kaideler getirmekteydi.

Kur'an işte bu tebliğlerin müdevven bir şeklidir.

MUHAFAZA

Kendisine bir vahiy gelir gelmez, Peygamber onu önce erkek sahabelerden müteşekkil bir mecliste sonra da (onun hayatını kaleme alan İbn İshak (öl. 768) in Sire adlı eserinde bize sahih yollardan rivayet ettiği gibi) kadınlardan kurulu bir heyete tilavet ve tebliğ ediyordu. Hz. Muhammed bu metni yazdırmak için kâtiplerinden birini çağırıyor ve kronolojik bir sıraya dayanan mekânîk bir tedvin yerine sûre ve âyetleri mânâsına göre bir araya getiriyordu. Her yeni vahiy geldiğinde bu yeni parçanın belirli yerini, mevcut bütün içinde tayin ve tesbit ediyordu. Bunlarda sûrelere ait âyetler'n olduğu gibi sûrelerin dahi devamı mevzu bahis oluyordu ve bütün bunların yazıları Hz. Peygambere aitti.

Hz. Muhammed (S.A.) ashabından namazlardaki okuma ihtiyaçları için bu metinlerin ezberlemelerini istiyordu: Zira hiç bir namaz ilâhî kaynağa dayanan Kur'an metninden kısımlar okunmaksızın muteber değildir ki, bunu okuyanlar arasında asil ile avamın dindar yahut profan, namazı kıldırımla Kur'an tilavetini dinleyen arasında bir tefrik yapmaz.

İslâmiyet, istedi ki, Allah'ın kitabının ilmi, ruhban sınıfının taht-ı inhisarında olmaktan uzak, cemiyetin bütün tabakaları içine yazılsın. (Böylece) yazı ile tesbit işi hafızasının eksik taraflarına yardım ediyor. Hafıza da (Kur'an'ı) yazıp istisah edenlerin hatalarını düzeltmeye muavenette bulunuyordu.

Şimdi bile şayan-ı hayret olan ve hemen hemen kusursuz bir ç'ft muhafaza metodu ile iktifa etmeyen Hz. Peygamber her mübtedi'den çalışmalarını ya bizzat kendi huzurunda yahutta yetişmesini peygamberin yanında tamamlamış birinin nezaretinde yapmasını istiyordu. Bu usûl (icazetname) okunulan ve hıfz edilen şeyin doğruluğuna dâir bir tasdikname mahiyetinde idi.

Bu üçlü metot da o zamandan geldi, günümüzde de devam edip gitmektedir. Bir genç müslüman Kur'an öğrenme çalışmalarını bitirdiği zaman bizzat sahib-i icâzet olan hocası ona bir tasdikname verir ki, bunda öğretilenlerin ilk kaynağa kadar uygunluğu gösterilir ve Peygambere kadar çıkan öğretmenler zincirinin nesil be nesil geçeresi zikredilir.

Modern bir istatistik gösteriyor ki, hafız sayısı Kur'an'ı metne bakmaksızın tilavet etmesini bilen, tamamiyle ezberine almış erkek ve kadın müslümanlar sade Türkiye'de 150.000'i aşmaktadır. Bunlar dünyada milyonları aşmaktadır. Ramazan ayında Paris camiinde bile bütün erkeklerin ve bütün ırkların gönülden teşkil ettikleri cemaat namazlarında işte bu Kur'an tilavet olunur.

TEDVİN

Peygamberin vefatı sırasında en azdan (Medine asıllı müslümanlar) sek'iz kadar hafız vardı, hattâ aralarında Ümmî adında bir de kadın hafız bulunuyordu. O sırada 100.000 ler'e bâliğ olan müslümanlar, ancak namaz ibadetinden ihtiyaçlarına yeter derecede az çok uzun bazı parçaları biliyorlardı.

Peygamberin ölümü sırasında evinde bir takım Kur'an sûreleri bulunan paketlenmiş yazılı parçalar bulunduğu bilinmektedir. Öyle görülüyor ki, Peygamber, ömrünün sonlarına doğru bu hususu düşünmüş ve koleksiyon yani Kur'an'ın bu «resmî» nüshasını ikmal etmeden önce son nefesini vermiştir. Zira bu koleksiyon nâtamamdır.

O halde bu işi Peygamberden sonra yapmak icabetmişti. Nitekim, Halife Ebu Bekir bunu ciddi surette ele aldı. Çünkü harpler memleketi kırıp geçiriyor ve en iyi hafızlar memleketin müdafaası için savaşlara iştirakten muaf tutul-

muyorlardı. Ebu Bekir, Peygamberin bir hafız olan başkâtibini çağırdı ve ondan aşağıda zikredilen tarzda Kur'an'ın tamam bir nüshasını hazırlamasını istedi: 1) Hafızasına güvenmemesini, 2) Hz. Muhammed'in önünde okunmak suretiyle sahihlik kazanmış Kur'an sayfalarının birer nüshalarının kendisine getirmelerini müs'ümanlardan istemesini, 3) Aynı zamanda bu âyetlerin her biri için şahit ve beyyine olarak en azından iki ayrı nüsha getirilmesini tenbih etti. Peygamberin vefatından birkaç ay sonra bu çalışma gerçekleştirildi. Bu «Resmî» nüsha sayesinde ki birkaç yıl sonra üçüncü Halife Osman bundan yedi nüsha istinsah edip her birini ayrı ayrı Mescid-i Nebevi'de halkın huzurunda okuttu. Ve hiç birinde nüsha farkı bulunmadığını tesbit ve temin ettikten sonra onları imparatorluğunun ayrı büyük merkezlerine gönderdi ki, bu devlet, Peygamberin ölümünden 15 yıl sonra Anadolu'dan Çin'e kadar yayılmış bulunuyordu. İşte bu nüshalardır ki halk kendileri için nüshalar çıkarmağa sevk edilmiş ve bütün diğer metinler gayri muteber olarak ilân edilmişti.

Her devirde müslüman hükümetler hafızlar yetiştirme işini terviç etmiş ve bu işin öğrenimi için okullar açmışlardır.

Hicretin birinci asrından matbaanın istimaline kadar olan devrede İslâm dünyanın her yerinde, her devrinde meydana getirilmiş el yazması Kur'an nüshalarına sahip bulunmaktayız. Almanya'da Münih Üniversitesi Kur'an üzerinde tetkikat yapmak gayesiyle bir enstitü teşkil etmiştir. Bu enstitünün birer hristiyan misyoner olan müdürleri üç nesil boyunca bütün dünyada Kur'an yazma nüshalarının söylenildiğine göre 50.000 civarında fotokopilerini bir araya toplamışlardır. Onlar (bu suretle) şimdi kullanılmakta olanla eski Kur'an arasında fark olup olmadığını bulmak için pür dikkat variant (metin farkı) peşinde koştu. Ufak tefek müstensih hataları müstesna hiçbir şey bulunamadı. İkinci Dünya Savaşı sıralarında bir Amerikan bombası, müdürüyle birlikte bu koleksiyonu havaya uçurmuştur. Bu gün herhangi bir memleketin yazılı Kur'an nüshaları ve yine her hangi bir bölge hafızlarının ezberleri aralarında mutlak mânâda hiçbir fark olmaksızın hep birbirinin aynıdır.

Halife Osman'a izafe edilen Kur'an nüshalarından biri Taşkent'te, diğeri de İstanbul'da bulunmaktadır. Paris Milli Kütüphanesi de bazı parçalara sahip bulunmaktadır ki, bu gibi hususlarda çok titiz davranan Prof. Blacère'in mütalâasına göre hicretin ikinci asrının tarihini taşımaktadır.

Bu yıl, Hazreti Peygamber'e Kur'an'ın ilk parçasının vahyedilişinin 1400 üncü Kameri yıl dönümü-tes'id edilecektir. Olayın anma merasimine İslâm dünyasının her yerinde hazırlanılmaktadır. Pakistan Cumhurbaşkanı Eytüp Han Kur'an'ın tam metninin saf altından yapılmış ipliklerle ipek üzerine işlenmesi emrini vermiş ve bu çalışmanın başlangıcı için tertiplenen merasime de başkanlık etmiştir.

Bugün yüzden fazla lisan, ister tamamı, ister kısmi Kur'an'ın tercemesine sahiptir. Bu diller arasında bir çoğunda çok sayıda tercemeler vardır. Türkçe, Urduca ve Farsça'da yüzden çok tercüme mevcuttur. Fransızca'da hemen hemen otuza yakın tercüme bulunduğu gibi, söylendiğine göre iki yeni tercüme de baskıdadır.

İnanmıyanlara has şahsi görüşlerin doğuracağı zarara maruz kalmamak için mü'minler tarafından yapılan tercüme tercih etmek lâzımdır.

Kur'an'ın, tarih üzerine ne gibi bir tesir icra ettiğini öğrenmek Esteyenlerin onun Arap lisanında vahyedilişi esnasında bu mütaka sakinlerinin dünyanın en geri kimseleri olduklarını, o kadar ki Kur'an'ın kendi dillerinde yazılmış ilk kitap olduğunu hatırlamaları icabeder. Peygamber'in vefatından yalnız 15 yıl sonra müslümanlar Atlantik'ten, Pasifik'e kadar eski dünyanın üç kıtası üzerinde hüküm sürüyorlardı ve sonra 1000 seneden fazla bir zaman boyunca onların vatanları kültür yuvası ve Yahudilere karşı olduğu kadar diğerlerine karşı da girilmiş zulüm ve tenkil hareketlerinde bir sığınak, bir melce vazifesi görmüştür.

Sömürgecilerin istilâ dalgaları karşısında onların hükümetleri nihayet zayıf düştüğü zaman, insanlık bundan pek bir şey kazanmışa benzemiyor. Fakat İslâm ve Kur'an'ın mümin dostları hâlâ berhayattırlar. Onlar yabancıların boyunduruğuna giren memleketlerden bir kısmını geri aldıkları gibi elân da Amerika ve Avrupa da dahil olmak üzere Dünyanın her yerinde ihtida hareketleri yoluyla yine toprak kazanmaktadırlar.